

DENNENSTERFTE IN DE DUINSTREEK¹⁾

[453]

door

I. D. SEPERS

Staring heeft destijds gezocht naar middelen om de woeste waardeloze duinen een zinnellere betekenis te geven. De proeven met naaldhout vóór 1870 door hem genomen zijn voldoende geslaagd om naar de inzichten van het einde van de vorige eeuw met de bebossing een aanvang te nemen. De belangrijkste start van de duinbebossing dateert dan ook uit de negentiger jaren. Eerst door de Nederlandse Heidemaatschappij en daarna — bij de instelling van de dienst van het Staatsbosbeheer — werd deze bebossing door het Staatsbosbeheer overgenomen en voortgezet in de duinen die aan de Staat toebehoorden.

Uitgangspunt in die tijd was niet alleen zinnellere bestemming van de duinen, maar de duinvastlegging, aangezien de konijnen ten opzichte hiervan een grote negatieve rol speelden. Wanneer de duinen onbeschermd worden gelaten, dan zouden de aanliggende landbouwgronden worden overstoven en zouden de dorpen daarvan ook de nodige hinder ondervinden.

De belangrijkste periode voor de duinbebossing viel in de tijd van de grote werkloosheid na 1918. Ten behoeve van de werkverschaffing werden veel grotere delen bebost dan oorspronkelijk in de bedoeling lag. De inzichten in die tijd waren zodanig, dat men een afstand tot de kustlijn van 500 meter in acht nam om met de bebossing aan te vangen. De druk van het grote aantal werklozen en het gebrek aan werk-objecten is zo groot geweest, dat men van de hypothese van 500 meter is afgeweken en men dichterbij de kustlijn is gekomen.

Van de eerste tijden af tot en met heden, zijn deze bosranden immer aangetast door zeewinden met een groot zoutgehalte en zand door verstuiving. Deze randen hebben altijd een kwijnend bestaan geleden. Ondanks dit kwijnend bestaan is de dennenscheerder nimmer in zodanige mate opgetreden, dat men van enige onaanvaardbare schade zou kunnen spreken. Het heeft mij dan ook steeds bijzonder verwonderd, dat bij de instelling van het Bosschap, men er van uit is gegaan, dat in de kustgebieden de dennenscheerder niet zou voorkomen. Temeer daar er zo lang er duinbos bestaat, ook de dennenscheerder steeds aanwezig is geweest.

Naar mijn mening zijn de klimatologische omstandigheden van de laatste jaren — voornamelijk aanvangende met de extreem droge zomer van 1959, gevolgd door jaren daarna met steeds weer harde tot stormachtige westelijke winden; de oorzaak van de huidige catastrofe daar steeds weer zéér veel zout naar binnen is gevoerd. De kwijnende randen werden daardoor zelfs kwijnende brede stroken.

De moderne inzichten van de Rijkswaterstaat om de teruglopende reep los

¹⁾ Voordracht gehouden op de 39ste najaarsvergadering van de Kon. Ned. Bosbouw Ver. van 18.10.1963.

te woelen en naar binnen te laten stuiven teneinde de hier en daar bestaande smalle zeereep te verbreden, hebben ook grote schade aan de bosranden toegebracht.

Al deze omstandigheden hebben geleid tot een zodanige explosie van de dennenscheerder, dat die twee jaren achtereen méér dan één generatie voortbracht. Deze bijzondere snelle ontwikkeling is mogelijk geworden, doordat grotere oppervlakten kwijnende bomen aanwezig waren. De instanties die met deze materie vertrouwd kunnen worden geacht, hebben op deze zaken tot nu toe — voor wat de bestrijding betreft — geen nieuw licht geworpen. Volgens mij zal de bestrijding dienen te bestaan uit het restloos opruimen van al het kwijnende- en dode naaldhout. Het gevolg hiervan zal zijn, dat er steeds nieuwe bosranden ontstaan die in dit gebied gedoemd zijn om in kwijnende toestand te geraken. Het bos zal dus zeer zeker verder „oprollen”, zodat hiermede zeker hier en daar grotere bosgedeelten totaal zullen worden opgeruimd.

Het achterliggende bos zal alle bos-hygiënische maatregelen nodig hebben om nog zoveel mogelijk duinbos in stand te kunnen houden. Deze bos-hygiënische maatregelen zullen bestaan uit het verwijderen van dood en ziek hout en het leggen — één of méérmalen — van vangstammen. Deze vangstammen dienen dan tijdig te worden gecontroleerd, geschild of afgevoerd.

Nu doemt het vraagstuk op wat verder met de duinen dient te gebeuren in verband met een eventuele herbebossing. Mijns inziens zijn de uitgangspunten van vroeger niet meer juist in 1963. Bij een eventuele reconstructie van het duingebied zal men uit moeten gaan van een periode tot 2000. In deze tijd zal de Nederlandse bevolking zijn toegenomen van 12 tot 20 miljoen, waarbij de recreatie een vraagstuk is en van nog groter belang zal gaan worden. Indien men zou besluiten tot gedeeltelijke herbebossing, dan zal men in ieder geval moeten uitgaan van een herbebossing die minimaal 800 meter uit de kustlijn is gelegen.

Om dit totale vraagstuk, dat van bijzonder belang is te achten voor onze bevolking en de buurlanden die zich steeds meer op ons kustgebied gaan concentreren, op te lossen, zal men een studiegroep moeten instellen, die de bestemming en het gebruik in onderzoek neemt. Deze studiegroep kan dan naar mijn mening het beste door de Rijksdienst voor het Nationale Plan worden ingesteld, waarbij ik denk aan de volgende instanties of personen: een duin-deskundige, een planoloog, een waterwin-deskundige, een natuurbeschermer, een bosbouwkundige, een landschapsarchitect en een recreatie-deskundige. Deze volgorde is niet genomen naar belangrijkheid, maar de opstelling is willekeurig.

De positieve kant van de dennenscheerder-ramp in de kustgebieden is, dat een start mogelijk is geworden voor een totale reconstructie van het belangrijke duingebied.